

فهرست مطالب

چکیده	۹
مقدمه.....	۱۱
فصل اول: سازمان تجارت جهانی	۱۳
مبحث اول : تاریخچه مختصر سازمان تجارت جهانی و اصول حاکم بر آن	۱۳
گفتار اول:تاریخچه	۱۳
گفتار دوم: اصول سازمان جهانی تجارت	۱۴
بند نخست: اصل شفافیت	۱۴
بند دوم: اصل کاهش و تثبیت تعرفه ها	۱۵
بند سوم: اصل عدم تبعیض	۱۷
بند چهارم: اصل رفتار کامله الوداد	۱۷
بند پنجم: اصل رفتار ملی	۱۹
الف) کلیات	۱۹
ب) مفهوم استاندارد «رفتار ملی»	۲۰
ج) ماهیت تعهد رفتار ملی در چارچوب موافقت نامه	۲۴
مبحث دوم : ارکان سازمان تجارت جهانی	۳۱
فصل دوم: چگونگی الحاق کشورها به سازمان تجارت جهانی	۳۳
مبحث اول : روند الحاق به سازمان تجارت جهانی:	۳۴
مبحث دوم : بسترهای لازم برای الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی ومزایاومعایب آن	۳۵
مبحث سوم : روند الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی واقدامات انجام شده	۳۶
موانع و مشکلات قانونی	۳۸

- الف) موانع موجود در قانون اساسی ----- ۳۸
- ب) قانون انحصار تجارت خارجی ----- ۳۹
- ج) مقررات صادرات و واردات ----- ۳۹
- د) قوانین و مقررات گمرکی ----- ۴۰
- ه) موانع موجود در قوانین بیمه ----- ۴۰
- و) نارسایی قوانین و آیین‌نامه‌های مربوط به سرمایه‌گذاری خارجی ----- ۴۰
- ز) بخش بودجه دولت ----- ۴۰
- ک) مشکلات در بخش تراز پرداخت‌ها ----- ۴۱

فصل سوم: بررسی تأثیر الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی بر بخشهای اقتصاد، صنایع و فرهنگ کشور ۴۳

- مبحث اول: دلایل تمایل جمهوری اسلامی ایران برای پیوستن به سازمان تجارت جهانی - ۴۳
- مبحث دوم: وضع موجود اقتصادی ----- ۴۴
- مبحث سوم: بررسی تأثیر الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی بر اقتصاد کشور. ----- ۵۰
- الف) اهداف اصلی صادرات ----- ۵۱
- ۴- رشد اقتصادی ----- ۵۱
- ۱- الف) فروش مازاد تولید ----- ۵۱
- ۲- الف) ارزآوری ----- ۵۲
- ۳- الف) ارتقای کیفیت و فن آوری ----- ۵۲
- ۴- الف) رشد اقتصادی ----- ۵۲

مبحث چهارم: بررسی اجمالی تأثیر الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی بر فرهنگ

- کشورمان ----- ۵۳
- گفتار اول: بررسی تأثیر سازمان تجارت جهانی بر فرهنگ کشورها ----- ۵۳
- گفتار دوم: بررسی تأثیر سازمان تجارت جهانی بر فرهنگ ایران ----- ۵۵
- ابزارهای مورد استفاده برای القای فرهنگی: ----- ۵۶
- مبحث پنجم: بررسی تأثیر الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی بر صنایع کشور. ----- ۵۷
- گفتار اول: تأثیر الحاق ایران به WTO بر صنایع خودرو سازی ----- ۶۲

گفتار دوم : تاثیر الحاق ایران به WTO بر صنایع نساجی ----- ۶۶

فصل چهارم: راهکارهایی جهت بهبود توان رقابتی صنایع خودروسازی و نساجی..... ۷۳

مبحث اول : ارائه راهکار رقابت صنایع خودرو سازی . ----- ۷۳

مبحث دوم : ارائه راهکار رقابت صنایع نساجی ----- ۷۶

نتیجه گیری ۷۹

فهرست منابع..... ۸۳

۱-منابع فارسی ----- ۸۳

الف) کتب ----- ۸۳

ب) مقالات ----- ۸۴

۲-منابع لاتین و وب سایت ها ----- ۸۶

avabook.com

چکیده

با وجود مشکلات فراوان سیاسی و اقتصادی کشور و موضوع تحریمهای اعمالی بر علیه ایران، پیوستن ایران به سازمان تجارت جهانی بسیار ضروری بوده و در شرایط کنونی، بمنظور جلوگیری از عقب ماندگی از غافله تجارت بین المللی و همچنین تسریع در روند الحاق ایران اقداماتی از سوی دولتمردان و قانونگذاران کشورمان در تطبیق شرایط موجود و ایجاد تغییرات در مقررات و قوانین کشور انجام پذیرفته که با کارشکنیهای کشورهای صنعتی بزرگ و غربی بویژه آمریکا الحاق ایران تاکنون میسر نگردیده ولی در سنوات اخیر با پیگیریهای مکرر و بهره گیری از جایگاه بدست آمده در فضای سیاسی دنیا فرایند الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی از سر گرفته شده که پس از تعیین کارگروه تخصصی سازمان تجارت جهانی و با برگزاری جلسات متعدد کارشناسی، بسترسازیهایی لازم در این خصوص در حال شکل گیری و اقدامات موثری رخ داده ولی کافی نبوده است. پیوستن ایران به این سازمان دارای مزایا، معایب و تبعات فراوانی در بخشهای مختلف بویژه فرهنگ، اقتصاد و صنایع کشور دارد. پس از الحاق ایران به WTO صنایع کشور تحت تاثیر قرار گرفته و دچار چالش گردیده که نیاز به حمایت و برنامه ریزی دقیق دارد. از جمله مخاطرات صنایع کشور بویژه در بخش خودروسازی و نساجی ورود رقبای بین المللی قوی، تغییر فرهنگ و الگوی مصرف، ظهور محصولات با فناوری جدید، تغییر نقش تولیدکنندگان در زنجیره ارزش محصولات تولیدی و ضعیف شدن زیرساختهای صنایع کشور و از میان رفتن صنایع نوپا و کوچک بوده که به نظر نگارنده کاهش استراتژیک هزینهها در بخش تولید و به طبعه آن کاهش تولید و افزودن آن به آموزش فناوری فرایند،

خدمات پس از فروش و کاهش زمان تحویل و همسویی با فرهنگ و الگوهای جدید و تامین نیازهای جامعه مطابق با فرهنگ بومی، مناسب و بسیار تاثیر گذار می باشد.

در جهانی که بیش از ۹۸٪ تجارت آن توسط کشورهای عضو سازمان تجارت جهانی و در داخل چرخه این کشورها انجام می‌پذیرد بقا و رشد اقتصادی در خارج از چارچوب سازمان تجارت جهانی ناممکن و یا بسیار دشوار می‌باشد لذا الحاق به این سازمان بین‌المللی الزامی می‌گردد و عدم پیوستن به این سازمان باعث بازماندگی کشورها در روابط تجاری جهانی و کاهش توان رقابتی در اقتصاد جهانی خواهد شد .

در حال حاضر سازمان‌های بین‌المللی اقتصادی و به ویژه سه سازمان جهانی و مهم صندوق بین‌المللی پول (IMF)، بانک جهانی (WB) و سازمان تجارت جهانی (WTO) نقش مهم و قابل توجهی را در پیشبرد و فرایند جهانی شدن اقتصاد برعهده گرفته‌اند. این سه سازمان با توصیه‌هایی که بسیار الزام‌آور هستند، اقتصادهای ملی را به سمت اقتصاد جهانی و حضور در آن هدایت می‌نمایند. به طوری که نظم نوین آتی اقتصاد جهانی در چارچوب اهداف و مأموریت‌های موافقتنامه عمومی تعرفه و تجارت گات و سازمان تجارت جهانی (WTO) قابل تبیین خواهد بود.

سازمان ملل متحد و سازمان‌های وابسته به آن در شرایط فعلی جهان و روابط جاری بین کشورها، در پی فرایند جهانی شدن هستند و در ابعاد مختلف، سه سازمان بین‌المللی بانک جهانی؛ سازمان تجارت جهانی و صندوق بین‌المللی پول بعنوان سازمان‌های تخصصی در راستای جهانی سازی اقتصاد اقداماتی انجام داده و کشورهای در حال توسعه را به سمت سیاست‌هایی که در پیش گرفته اند سوق می‌دهند .

اقدامات سازمان‌های مذکور نوعی اجبار را برای حضور اقتصادهای ملی در فرایند اقتصادی جهانی باعث می‌شود و هر کشوری آمادگی حضور در این فرایند را نداشته باشد منزوی می‌گردد. بر همین اساس اگر کشوری عضو سازمان تجارت جهانی نشود عملاً قادر به

حضور در عرصه رقابت صادرات و همچنین حضور در بازار جهانی نخواهد بود و بانک جهانی و همینطور صندوق بین المللی پول نیز پرداخت وام به کشورهای نیازمند را اکثراً مشروط به انجام خصوصی سازی و انجام سیاستهای آزادسازی می نمایند.

لیکن حضور در عرصه اقتصاد جهانی تاثیرات فرتوانی بر اقتصاد داخلی و صنایع کشورهای در حال توسعه داشته و مشکلات عدیده ای از جمله افزایش بیکاری ؛ بالارفتن تورم ، گسترش فساد مالی ، افزایش فاصله طبقاتی و از میان رفتن صنایع نوپا و کوچک بوجود خواهد آورد که این مشکلات به خصوصیات اقتصادی و فرهنگی و اجتماعی هر کشور بستگی دارد . در این کتاب ضمن ارائه توضیحات مختصری از سازمان تجارت جهانی و تشکیلات آن و نحوه الحاق کشورها و فرایند الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی و اقداماتی که می بایست انجام پذیرد و همچنین تاثیری که الحاق ایران به این سازمان بر صنایع کشور بویژه صنایع خودروسازی و نساجی دارد مورد بررسی قرار خواهد گرفت .

فصل اول

سازمان تجارت جهانی

مبحث اول : تاریخچه مختصر سازمان تجارت جهانی و اصول حاکم بر آن

گفتار اول: تاریخچه

در ابتدا تاریخچه اجمالی تشکیل سازمان تجارت جهانی که برگرفته از فرمایشات استاد بزرگوار آقای دکتر حسنی در جلسات تدریس ایشان و کتب اساتید برجسته دانشگاههای کشور می باشد شرح داده می شود:

از نیمه دوم قرن ۱۹ بمنظور توسعه مبادلات اقتصادی و بمنظور افزایش رفاه کشورهای که دارای مبادلات بین المللی می باشند تعدادی از کشورها مبادرت به انعقاد قراردادهای دو جانبه می نمودند ولی پس از جنگ جهانی اول و بحران اقتصادی سال ۱۹۲۹ آمریکا ، در کنار کاهش ارزش حقیقی ارز ، رفتارهای غیر عادلانه اقتصادی و بالارفتن تعرفه ها و عوارض گمرکی موجب اختلال در امور بازرگانی بین المللی گردید .

جنگهای جهانی اول و دوم تاثیرات منفی بر امور تجاری بین المللی داشته لیکن بعد از جنگ جهانی دوم و متعاقب تاسیس بانک جهانی (بانک بین المللی باسازای و توسعه IRDB 1945) و صندوق بین المللی پول (IMF) که از آژانسهای تخصصی سازمان ملل متحد می باشند روند رو به رشد بازرگانی بین المللی آغاز گردید .

از نوامبر ۱۹۴۸ نمایندگان ۵۶ کشور جهان از جمله ایران در هاوانا پایتخت کوبا کنفرانسی برای بررسی تاسیس سازمان تجارت بین الملل (ITO) تشکیل داده که به منشور هاوانا

مشهور است و ایران علیرغم امضا منشور بعنوان ناظر شرکت می نمود. در نهایت در اکتبر ۱۹۴۷ قرارداد ۳۴ ماده ای بین ۲۳ کشور امضا شد که به موافقتنامه عمومی تعرفه و تجارت "گات" GATT معروف گردید. با گذشت زمان، گات توسعه پیدا کرد و بازرگانی بین المللی را تحت مدیریت خود قرارداد و اختلافات بین کشورها در زمینه بازرگانی را از طریق مشاوره (consultation) و مذاکره (negotiation) و میانجیگری (mediation) حل و فصل می نمود و در نهایت در دور هفتم نشستهای کشورهای عضو گات با عنوان همایش اروگوئه در سال ۱۹۹۴، گات به سازمان تجارت جهانی تبدیل گردید.

سازمان تجارت جهانی هم اکنون ۱۶۰ عضو دارد که اخیراً هم یمن به عضویت این سازمان درآمد. فکر می کنم ۲۳ عضو ناظر هم دارد که کشورهایی مانند ایران و عراق و افغانستان و ... آنها را تشکیل می دهند و در صف انتظار برای پیوستن به آن هستند. ترکیب همسایگان ما که عضو این سازمان شده اند یا در انتظار پیوستن به آن هستند درخور توجه است. از سویی کشورهای چین ازبکستان، آذربایجان، عراق و افغانستان هستند که هنوز به سازمان تجارت جهانی نپیوسته اند از سوی دیگر نیز کشورهای چین عربستان، ترکیه و امارات را داریم که سالهاست به عضویت این سازمان جهانی درآمده اند. کشورهای همسایه ما به دلیل درگیری های داخلی، جنگ و موانع سیاسی که دارند، نتوانسته اند عضو WTO شوند و به نظر می رسد راهی طولانی برای عضویت شان باید طی شود.

گفتار دوم: اصول سازمان جهانی تجارت

بند نخست: اصل شفافیت

برای تبیین بهتر اصل شفافیت قبل از بررسی این اصل در سازمان تجارت جهانی نگاهی مختصر به سلف این سازمان یعنی مقررات گات خواهیم داشت؛ شاید بتوان گفت که بر خلاف عقیده مشهور، گات قبل از آزادی تجارت به دنبال شفافیت در نظام تجاری کشورها بوده است، چرا که اولاً کاهش موانع تجاری وقتی ممکن است که موانع شناخته شده باشند و ثانیاً تجار اصولاً بیش از آن که نگران بالا بودن موانع تجاری باشند، نگران نامشخص بودن

آن‌ها هستند. گات شفافیت در نظام تجاری طرف‌ها متعهد را در قالب دو تعهد اصلی تضمین کرده بود:

الف) تجویز حمایت از صنایع و بنگاه‌های داخلی اما تنها با تعرفه، که شفاف‌ترین ابزار حمایتی است. (مواد ۲ و ۱۱ گات)

ب) شفافیت در کلیه قوانین و مقررات تجاری و احکام قضایی و دستورات اداری مرتبط با تجارت از جمله در نظام مالیاتی، از طریق انتشار آن‌ها. (بند ۱ ماده ۱۰ گات)

یکی از اصول مهم منعکس شده در سازمان تجارت جهانی این است که اعضای سازمان باید سیاست‌ها و تدابیر موثر خویش در تجارت و نیز مقررات تجاری مربوط را به صورت شفاف منتشر کرده و در معرض دید همگان قرار دهند. طبق ماده ۱۰ موافقت‌نامه عمومی تعرفه و تجارت ۱۹۹۴، کلیه قوانین و مقررات، تصمیمات قضایی و دستورالعمل‌های اداری که به وسیله هر یک از کشورها برقرار شده و به نحوی در فروش، توزیع، حمل و نقل، بیمه، انبارداری، مونتاژ و ... کالاها تأثیر داشته باشد باید منتشر شود. شفافیت در قوانین نقش مهمی در تحقق اهداف سازمان تجارت جهانی دارد، زیرا ضمانت اجرای مقررات آن معمولاً در پیش گرفتن رفتارهای تلافی‌جویانه است و این در صورتی عملی است که کشورهای دیگر به طور رسمی از مقررات موجود در یک کشور مطلع باشند. بنابراین در پیش گرفتن هرگونه سیاست تجاری باید به اطلاع WTO برسد.

بند دوم: اصل کاهش و تثبیت تعرفه‌ها

پیشینه این اصل در گات به این نحو بود که، در جریان ادوار مذاکراتی که به تبادل امتیازات تعرفه‌ای بر اساس دو اصل رفتار متقابل و منافع مشترک منتهی می‌شدند. (ماده ۲۸ گات) کشورهای آن‌که به تازگی قصد پیوستن به گات را داشتند نیز می‌بایست در فرایند الحاق، مذاکراتی را برای کاهش موانع تعرفه‌ای خود، با طرف‌های متعهد انجام می‌دادند.

به علاوه در گات، تعهد مربوط به ممنوعیت استفاده از سایر اشکال حمایت در قالب عوارض یا مقررات ناظر بر خرید، فروش، حمل یا توزیع کالا، مانند روش‌های ارزش

گذاری گمرکی کالا، اخذ هزینه‌ها یا تشریفات مربوط به واردات و صادرات و الزامات مربوط به نصب علائم مبدا. (مواد از بخش دوم گات، شامل مواد ۴ تا ۱۹)

راجع به این اصل در سازمان تجارت جهانی می‌توان اینگونه مقرر نمود که، بر خلاف موانع تجاری دیگر، برقراری تعرفه‌های گمرکی در گات و WTO امری مجاز تلقی شده است، اما از آن جا که کشورهای عضو ممکن است با برقراری سیستم تعرفه‌های گمرکی، در عمل آزادی تجاری را تحت الشعاع قرار دهند، کلیه کشورها متعهد شده اند تعرفه‌های گمرکی خود را به طور قابل توجهی کاهش دهند در این راستا کشورهای عضو به طور دائم در مذاکرات دو جانبه خود، درصدد کاهش تعرفه‌های گمرکی هستند و در طول بیش از پنجاه سال عمر گات و WTO، این مذاکرات به نتایج مطلوبی رسیده و حجم تعرفه‌های گمرکی روز به روز کاهش پیدا کرده است. (شیروی، ۱۳۹۲، ص ۳۶۲)

به موجب این اصل، تعرفه‌های گمرکی تنها وسیله حمایتی بوده و برقراری «موانع شبه تعرفه ای» غیر تعرفه ای و مقداری ممنوع است. بنابراین، حمایت از تولیدات داخلی باید صرفاً با تغییر در میزان تعرفه‌های گمرکی انجام گیرد. البته در این اصل استثناهایی هم در نظر گرفته شده است.

لازم به توضیح است به عقیده سازمان و براساس تئوری‌های اقتصادی قابل قبول بازار آزاد، تمام کشورها «به‌طور جمعی» از تجارت آزاد بهره‌مند می‌شوند ولی میزان بهره‌مندی اعضا متفاوت است. میزان بهره‌مندی هر کشور بستگی به قدرت رقابت آن با رقبای خود در بازارهای بین‌المللی دارد. اشتغال، تولید و فروش شرکت‌هایی که قدرت و آمادگی برای رقابت جهانی دارند، افزایش می‌یابد و در نتیجه اشتغال ملی افزایش می‌یابد. به طور کلی تولید کشورها و جهان افزایش خواهد یافت. اشتغال از بین نمی‌رود ولی بعضی از مشاغل که بازدهی ندارند، حذف می‌شوند و کارکنان این مشاغل به مشاغلی که بازدهی بیشتری دارند، جذب خواهند شد. باید توجه داشت که سازمان تجارت جهانی، مانند سایر ارگان‌های سازمان ملل، مقررات خاصی در مورد حقوق بشر ندارد و حتی یک بار هم در مقررات سازمان عبارت «حقوق بشر» ذکر نشده است. در نتیجه، تاثیرات ناشی از سیاست‌های آن بر درآمد و ثروت شهروندان کشورها مورد توجه سیاستگذاران نیست ولی اگر این مقررات را

با صداقت تعبیر کنیم، می توان گفت که باید فرض بر این داشت که آنها را باید با در نظر داشتن و مراعات حقوق بشر اجرا کند.

استفاده از محدودیت های کمی در تجارت همچون سهمیه بندی و صدور پروانه واردات ممنوع بوده و حمایت از صنایع داخلی فقط از طریق تعرفه های گمرکی شفاف، امکان پذیر است. کاهش و تثبیت تعرفه های گمرکی و حذف موانع تجاری غیر تعرفه ای، مگر در مورد محصولات کشاورزی که با مشکلاتی در پرداخت ها مواجه هستند، برقراری سیستم تعرفه های ترجیحی با هدف اعطای امتیازات تجاری به بعضی از فرآورده های کشورهای در حال توسعه، به منظور ساده سازی رقابت محصولات این کشورها با محصولات تولیدی کشورهای صنعتی.

بند سوم: اصل عدم تبعیض

اصل عدم تبعیض و تعمیم بلا شرط که مطابق با این اصل، هرگونه امتیاز بازرگانی و تعرفه ای که از سوی یک کشور به هر کشور عضو اعمال می شود، بهت مام شرکای تجاری عضو، قابل تعمیم است. تنها استثنای این اصل در مورد همگرایی اقتصادی همانند اتحادیه های گمرکی بین چند کشور می باشد. هرگونه عمل کشورهای عضو که جنبه دامپینگ (فروش کالا به زیر قیمت تمام شده برای تصاحب بازار) داشته باشد ممنوع است.

بند چهارم: اصل رفتار کامله الوداد

اصل دولت کامله الوداد، یکی از دو پایه اصل عدم تبعیض در نظام تجارت چند جانبه است که از آن به عنوان سنگ بنای سیاست تجاری یاد می شود. این اصل که به طور تاریخی از آن با عنوان برابری خارجی یاد شده است، قدمتی بسیار بیشتر از نظام تجارت چند جانبه و قلمروی فراتر از تجارت داشته است. سابقه آن را می توان تا قرن شانزدهم و هفدهم (متعاقب رشد تجارت جهانی) و حتی پیشتر از آن تا قرن دوازدهم سراغ گرفت. نمونه های مفاد کهن اصل کامله الوداد پیمان صلح و دوستی انگلستان و اسپانیا در سال ۱۷۱۳، پیمان آمریکا و فرانسه در سال ۱۷۷۸، پیمان میان انگلستان و فرانسه در سال ۱۸۶۰ است. از آن زمان مفاد مزبور در بسیاری از پیمان های دوستی و دریاوردی و موافقت نامه‌ی